

ULUSLARARASI İLİŞKİLER KAVRAMLARI

Sılanur DOĞAN*

Kolonyalizm (Sömürgecilik)

Kolonyalizm, güçlü bir devletin askeri, siyasi ve ekonomik yollarla başka bir bölgeyi işgal ederek doğrudan ya da dolaylı olarak yönetim kurmasıdır, buradaki siyasi, ekonomik ve kültürel kontrolü eline almasıdır. Genellikle emperyal çıkarlar doğrultusunda yapılan bu yayılma, yerli halkların kaynaklarının sömürülmesine ve yerel yönetimlerin ortadan kaldırılmasına yol açar. Kıbrıs, 1878’de İngiltere tarafından işgal edilip 1925’te kolonileştirildi. İngiltere, adayı kendi çıkarları için yönetti ve yerli halkın siyasi katılımını sınırlandırdı.

Jeostratejik Özerklik

Bir devletin, coğrafi konumunu ve askeri-siyasi kapasitesini kullanarak dış politika kararlarında bağımsız davranabilme yeteneğidir. Bu kavram çok kutuplu dünyada orta büyüklükteki devletlerin manevra alanlarını tanımlar. Jeostratejik özerklik, bir devletin hem bölgesel liderlik iddiasını hem de dış müdahalelerden bağımsız politika üretme kabiliyetini yansıtır. Kıbrıs, Doğu Akdeniz’deki konumu sayesinde büyük güçler için stratejik önem taşır.

Partitionist Yaklaşım

Partitionist yaklaşım, yoğun çatışma, etnik gerilim ya da iç savaş yaşayan bölgelerde barışı sağlamak için sınırların yeniden çizilmesi gerektiğini savunan anlayıştır. Bu görüşe göre, belli bir coğrafyada artık bir arada yaşamak mümkün değilse çatışmaları azaltacağı için fiziksel ya da siyasi bölünmeye gidilebilir. 1974’teki Kıbrıs Barış Harekâtından sonra adanın fiilen ikiye bölünmesi bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir.

De facto Devlet

De facto devletler, uluslararası alanda tanınmasalar da fiilen egemenliklerini sürdüren siyasi yapılar olarak tanımlanır. Bu tür oluşumlar genellikle etnik ya da siyasi ayrışmalar sonucunda ortaya çıkarlar ve bağımsızlık ilan ederler. KKTC, sadece Türkiye tarafından tanınan ama kendi içinde bağımsız yönetilen bir siyasi yapıdır. Bu nedenle uluslararası sistemde facto devlet olarak nitelenebilir.

Irredantizm (Toprak Bütünlüğü Talebi)

Irredantizm, bir devletin ya da siyasi grubun, tarihi, etnik ya da kültürel bağlar nedeniyle başka bir ülkenin topraklarını kendi sınırlarına katma iddiasıdır. Bu tür talepler, özellikle ulus-devletlerin oluşum sürecinde ortaya çıkmış ve pek çok çatışmaya zemin hazırlamıştır. Irredantist talepler bölgesel istikrarı tehdit eder ve savaflara neden olabilir. Yunanistan’ın “Enosis” hayali (Kıbrıs’ı ilhak etme isteği) Kıbrıs Cumhuriyeti’ni yıkması böyle bir irredantist politikanın sonucunda gerçekleşmiştir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü I. Sınıf Öğrencisi